

Novo ponižanje, a do kdaj?

Prav itosega dne, ko je predsednik vlade Forlani v Rimu sprejemal bivšega jugoslovanskega zunanjega ministra Miniča, ki je bil pred petimi leti skupno z zunanjim ministrom Rumorjem podpisal v Osimu novo pogodbo med Italijo in Jugoslavijo, in ko sta oba državnik poudarjala izredni pomen te pogodbe za dosedanje in prihodnje odnose med sosednjima državama ob Jadranu, se je v deželni svet Furlanije - Julijske krajine pripetil dogodek, ki je prav gotovo vplival kot mrzel tuš na vzdušje splošnega zadovoljstva in veselja nad stanjem odnosov med obema državama, o čemer smo prejeli poročila iz Rima, kjer so se pete obletnice podpisa te pogodbe spomnili s posebno slovesnostjo.

Vladajoča večina v deželni svet, se pravi predstavniki Krščanske demokracije, socialistične in republikanske stranke, je namreč v torek, 11. t.m., s podporo svetovalcev Liste za Trst, socialdemokratske in misovske stranke, preprečila splošno razpravo o zakonskem predlogu za zaščito slovenske narodne manjšine v Furlaniji - Julijski krajini, ki ga je bil že pred več kot dvema letoma vložil deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka. Res je, da bi ta dan moral biti predmet razprave deželnega sveta tudi zakonski predlog, ki je vseboval norme za zaščito furlanske in nemške narodnostne skupnosti — poleg slovenske seveda — in ki so ga bili vložili predstavniki Furlanskega gibanja in Proletarske demokracije, vendar to v ničemer po našem ne spreminja dejstva, da je vladajoča večina ob pomoči že omenjenih svetovalskih skupin jasno in nedvoumno pokazala trdno voljo, da o manjšinski problematiki sploh ne razpravljati, iz česar more vsakdo sklepati, da zanjo ta problematika ni ne aktualna ne važna.

Ne glede na formalni sklep te večine, ki je, kot izhaja iz prejšnjih vrstic, dokaj pestra, saj poleg demokristjanov in socialistov ter republikancev obsega še Listo za Trst, misovce in socialdemokrate, da bo namreč vsebina obeh zakonskih predlogov predmet razprave pristojne komisije deželnega sveta, je jasno, da izzveni celotno dogajanje kot dokaz grobega omalovaževanja problemov, ki pa so za Furlanijo - Julijsko krajino naravnost življenjski in ki zato terjajo čimprejšnjo pravično ter pošteno ureditev.

Spričo takšnega obnašanja večine deželne- ga sveta kaj si Slovenci v Italiji mislimo in zlasti pričakujemo od izvajanj sedanjega ministrskega predsednika Forlanija, ki je, kot že prej predsednik Cossiga, v svojih programskih

dalje na 2. strani ■

Težavna madridska konferenca

V Madridu se niti do trenutka, ko bi se bila morala začeti »prava konferenca za varnost in sodelovanje v Evropi«, kot nadaljevanje helsinške, po vmesni »preveritvi« na beograjski konferenci, ki je pomenila nekak polčas, niso mogli sporazumeti o dnevnem redu. Tako je preostalo samo, da se razidejo ali nadaljujejo z diskusijami — in prepiri — brez uradnega značaja konference in brez dnevnega reda. Odložili so se, kot kaže, za drugo in tako so prešli brez pravega prehoda iz uvodnega štadija v plenarno zasedanje, ne da bi to priznali in morda tudi, ne da bi to hoteli. Položaj je zelo nejasen. Konferenca se namreč, kot rečeno, uradno ni začela, dejansko pa je v teku, a na njej ne govorijo o tistem, kar je njen namen, ampak se samo obtožujejo, kdo je kriv, da se ni mogoče sporazumeti in da je položaj v Evropi tak, kakršen je, namreč slab in napet. Iz zadrege ali bolj rečeno zagate jim ni pomagal niti domislek z ustavljenimi urami. V tek naj bi jih bili pognali spet, ko bi se lahko začela prava konferenca, do česar pa ni prišlo. Vendar ves čas ne bodo mogli sedeti pod ustavljenimi urami.

Kdo je kriv, da je prišlo do take zmede? Vzhodni tabor obtožuje zahodnega, zahodni pa vzhodnega, medtem ko takoimenovani »nevtralni«, to je tiste države, ki se nočejo uvrstiti v nobenega od obeh blokov, simpatizirajo bodisi z enim ali drugim, ne da bi se vezale nanj, ali pa se držijo ob strani. Nekatere, kot npr. Avstrija in Finska, pa skušajo posredovati.

Za nas seveda ni važno, kdo bo koga nadkričal v tem prepiru, ampak kaj se bo v Ma-

dridu dogajalo zanjeprej in kako se bo končalo. V trenutku, ko to pišemo, tega še ni mogoče uganiti. Imamo pa vtis, da nobena stran ne želi zapustiti konference, ker bi bil to res usoden korak in morda tudi nepopravljiva napaka v pomenu izgubljene priložnosti, da pa tudi nobena stran noče popustiti, ker se boji — in precej upravičeno — da bi s tem že vnaprej priznala svoj poraz na konferenci. Če bi obveljalo stališče zahodnega tabora, bi morala konferenca razpravljati predvsem o tem, kaj je bilo od zadnje in zlasti tudi od helsinške konference naprej storjeno za varnost in sodelovanje v Evropi v pogledu zagotovitve in izpolnjevanja človekovih pravic, take razprave pa noče Sovjetska zveza, ker bi to pomenilo, da bi se govorilo o stvareh, ki so ji hudo neprijetne in glede katerih bi se morala zagovarjati. Znašla bi se v vlogi obtoženca. Razpravljali bi o tem, kako je s pravicami človeka (kot posameznika in osebe) v Sovjetski zvezi in v drugih komunističnih državah. Seveda tudi v zahodnih državah, a Zahod se očitno take diskusije ne boji, ker je prepričan, da se ne more znajti v vlogi obtoženca. Res pa je, da so pravice posameznika danes povsod dejansko bolj zapostavljene in omalovaževane, kot bi se zdelo na prvi pogled in glede na zakone, tudi na Zahodu. Le malokateri zahodna država ima čisto vest v pogledu spoštovanja pravic narodnih manjšin, pa tudi prebivalcev-nedržavljanov na svojem ozemlju. Mnogi teh so zapostavljeni v pogledu državljanskih, še bolj pa narodnostnih pravic, v pogledu pravic do uporabe svojega jezika v

dalje na 2 strani ■

Postopek proti šangajski četverici

Agencija »Nova Kitajska« je sporočila, da so člani tako imenovane šangajske mafije prejeli uradno obvestilo o obtožbah, zaradi katerih jim bodo v kratkem sodili. Kot je znano, se že dalj časa pripravlja kazenski postopek proti najvidnejšim predstavnikom kulturne revolucije. Med njimi sta Maova vdova, njegov bivši tajnik in tudi visoki predstavniki vojske. Skupno gre za deset ljudi. Obtožujejo jih 60 zločinov in prekrškov, ki gredo od izrabljanja javnih oblasti, preko protirevolucionarnih dejavnosti, pa do poskusov državnega udara.

Kazenska postopka bosta pravzaprav dva. Petim častnikom bo sodilo vojaško sodišče pod vodstvom namestnika poveljnika glavne-

ga stana vojske. Članom šangajske četverice in pa Maovemu tajniku, ki so civilisti, pa bo sodilo posebno sodišče pod vodstvom predsednika vrhovnega sodišča. Razsodbi tako posebnega kot vojaškega sodišča bosta dokončni, brez možnosti priziva.

V uradnem sporočilu sodne oblasti vabijo obtožence, da si imenujejo branilce. Do postopka pred sodiščem prihaja dolgo po aretaciji obtožencev. Častnike in Maovega tajnika so zaprli že leta 1971, šangajsko četverico, kamor sodi tudi Maova vdova, pa leta 1976. Na podlagi kazenskega postopnika se razprava pred sodiščem ne more začeti, če ne poteče vsaj sedem dni od uradnega obvestila o obtožbah.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 16. novembra, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.00 Poslušali boste; 10.30 Nediši zvon, oddaja o Benečiji; 11.00 Mladinski oder: »Odisej se vrača«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Radio Klopotača«, variete Radijskega odra; 15.00 Sport in glasba ter neposredni prenos z naših prireditvev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 17. novembra, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih avtorjev; 11.30 Beležka — Folklorni odmevi; 12.00 Kulturni dogodki; 12.40 Slovenski priimki v Furlaniji in na Goriškem; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Boris Pasternak: »Doktor Živago«; 15.00 Glasbeni ping pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 18. novembra, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Primorska duhovščina pod fašizmom; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka — Folklorni odmevi; 12.00 Četrtekova srečanja; 12.30 Kulturne rubrike naših tednikov; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 16.00 »Mal položi dar domu na oltar«, poslanstvo Ciril-Methodove šole; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci — Revija zveze rdečih pevskih zborov; 18.40 Prijubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 19. novembra, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka — Folklorni odmevi; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin; 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Boris Pasternak »Doktor Živago«; 15.00 Nove plošče; 15.30 Med dvema ognjema — kviz oddaja s sodelovanjem slovenskih goriških in tržaških srednjih šol; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci — Revija zveze rdečih pevskih zborov; 18.40 Prijubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 20. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovenske banke in posojilnice na Goriškem; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka — Folklorni odmevi; 12.00 Iz sveta umetnosti; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.45 13 romanov; 15.00 Pišite, predvajali bomo; 16.00 Potovanje v Ameriko; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba 18.00 Četrtekova srečanja; 18.30 Kulturne rubrike naših tednikov; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 21. novembra, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Stanje slovenskih šol v zajedstvu od leta 1945 do 1951/52; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Za ljubitelje operne glasbe; 11.30 Beležka — Folklorni odmevi; 12.00 Na goriškem valu; 13.00 Poročila; 13.20 Mednarodno tekmovanje »Cesare Augusto Seghizzi« 1980; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Boris Pasternak: »Doktor Živago«; 15.00 Doba kantavtorjev; 16.00 »Radio Klopotača«, variete Radijskega odra; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 22. novembra, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Slovenski kvintet trobil; 11.30 Beležka — Folklorni odmevi; 12.00 »Nas anu zutra — danes in jutri«, oddaja o Reziji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Gremo v kino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenski zbori na poščah; 17.30 Na goriškem vau; 18.00 Zvonimir Bajsič: »Gofufax«; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

Težavna madridska konferenca

■ nadaljevanje s 1. strani

šoli, v uradih, v tisku in ponekod celo v cerkvi. Kakšen je položaj Bretoncev, Waležanov, Baskov v Franciji in Španiji, Frizov, Laponcev? In kakšen je položaj glede človekovih pravic v Avstriji, na Švedskem, na Finskem, kjer odrekajo manjšinam tudi nekatere osnovne človekove pravice, kot je npr. pravica do šolskega pouka v lastnem jeziku ali do pravice, da uporabljajo njihovi pripadniki lasten jezik na sodnih obravnava? V Nemčiji, Franciji in drugod je na milijone ljudi brez državljanstva in s tem brez osnovnih državljanstvenih pravic. Znano je tudi, da Italija že nad 30 let in več sistematično in naravnost okutno odreja državljanstvo skupinam ljudi, med njimi večji skupini političnih beguncev, ki so tako ponižani in potlačeni v stanje srednjeveških nesvobodnih-tlačanov. To velja posebno za Trst. Ti ljudje so prisiljeni molčati, da bi si z javnimi protesti še ne poslabšali položaja, saj nimajo nikjer niti najmanjše pravne zaščite, niti sindikalne, kajti italijanski sindikati so se v njihovem primeru postavili na stališče, da ima pravico do sindikalne zaščite ne tisti, ki dela vstric delavcev z italijanskim državljanstvom, ampak samo tisti, ki ima italijansko državljanstvo in ima s tem pravico do stalne namestitve. In kako je s pravicami gostujočih delavcev iz drugih držav? Delati morajo neprijavljeni, brez pravice do pokojninskega ali bolezenskega zavarovanja, spati v kakih zapuščenih, napol podrtih ali še nedograjenih hišah, nimajo pravice do menz in še do marsičesa ne. A Italija in druge zahodne države nočejo seveda niti slišati, da je tudi to kršenje človekovih pravic, če jim to sploh kdo očita, kajti tudi vzhodne in »nevtalne« države se ne brigajo za take pravice.

Zahod pa bi — in bo v vsakem primeru, pa če se bo odvijala konferenca uradno ali neuradno — obtoževal države vzhodnega bloka in posebno še Sovjetsko zvezo kršitve človekovih pravic v pogledu tiska, govora in političnega delovanja. Koliko je napredovala svoboda v tem pogledu na ozemlju sovjetskega bloka po helsinški konferenci? Ne bilo bi res, če bi trdili, da ni nič napredovala, kajti prepričani smo se lahko, da je danes v Sovjetski zvezi vendarle manj nevarno izdati kak »samizdat« ali kritizirati državo v tem in onem, tudi v pogledu človekovih pravic in zunanje ali notranje politike, kakor pred kakim desetletjem. Kazni so postale krajše in morda tudi manj težke, disidenti si lahko dovolijo že marsikaj, čeprav se je npr. Saharov znašel v pregonstvu v Gorkiju, ga še niso zaprli; toda

vendarle se dogajajo še sramotna nasilja, kot npr. nad Ogurcovom ali Dudkom, ko vzamejo »krivcu« ne le prostost, ampak mu skušajo vzeti tudi dobro ime ali ugled umsko zdravega nasprotnika. In čeprav Vzhod dejansko v državno-pravnem pogledu v večji meri kot Zahod priznava pravice narodov kot etničnih in jezikovnih skupnosti, jim vendarle odreja ne samo pravico do resnične samoodločbe in s tem do neodvisnosti, ampak tudi pravico do svobodne politične dejavnosti v nacionalnem pogledu. Tudi nekatere »nevtalne« evropske države v tem pogledu še zdaleč nimajo čiste vesti in se zadovoljujejo bolj s formalnimi izjavami in določili, kakor pa da bi priznale narodom ali manjšinam resnično svobodo. Nekatere, kot npr. Avstrija, ovirajo prost promet beguncev preko državnih mej tudi za najbolj potrebna potovanja z absurdnimi omejitvami, pri tem pa se trkajo na svoja dozdevno liberalna ali bolje rečeno socialistična (socialno-demokratska) prsa.

S tem smo podali samo majhen vpogled v problematiko, ki bi jo lahko podobno obravnavali na konferenci v Madridu, če bi bili pripravljeni na svobodno diskusijo in če bi imeli vsi trije tabori zares voljo, da se stvari spremenijo na boljše in da bi zajamčili zares čim večjo mero človekovih pravic, čeprav bi bilo iluzorno pričakovati, da bi hoteli zagotoviti vse pravice.

—o—

NOVO PONIŽANJE, A DO KDAJ?

■ nadaljevanje s 1. strani

izvajanjih pred parlamentom naglasil, da bo sta vlada in parlament zagotovila slovenski narodni manjšini zakonsko zaščito ob sodelovanju in v sporazumu z zainteresirano deželo, se pravi v sodelovanju in v sporazumu z deželno vlado in deželnim svetom Furlanije - Julijske krajine?

To, kar se je pripetilo zadnji torek v deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine, morajo torej Slovenci v Italiji zelo natančno preučiti in nato tudi narediti ustrezne zaključke. Najmanj, kar lahko rečemo, pa je, da so si nekateri »gospodje« privoščili, da so nas ponovno ponižali. Toda prej ali slej bo mera tudi za nas vrhana.

BREŽNJEV POJDE V INDIJO

Kot poroča sovjetska agencija Tass, bo sovjetski predsednik Leonid Brežnev v prvi polovici decembra opravil uradni obisk v Indiji. Pred kratkim je bil na obisku v Sovjetski zvezi indijski predsednik Neelam Sanjiva Reddy.

Dr. France Kramberger novi škof v Mariboru

Papež Janez Pavel II. je za novega škofa v Mariboru imenoval dr. Franca Krambergerja. Datuma škofovskega posvečenja še niso določili. Dr. Franc Kramberger se je rodil pred 44 leti pri Svetem Lenartu v Slovenskih goricah. V mašnika je bil posvečen pred 20 leti v Mariboru. Doktorat iz teologije je dosegel na ljubljanski teološki fakulteti. V njem je obravnaval življenje in celo A. M. Slomška. Leta 1972 je postal ravnatelj Slomškovega dijaškega semenišča v Mariboru, od leta 1976 pa

je ekonom tega zavoda. Važna so tudi njegova prizadevanja v postopku za Slomškovo beatifikacijo.

Po smrti škofa Maksimilijana Držečnika je mariborsko škofijo, ki je največja v Sloveniji, vodil škof - kapitularni vikar dr. Vekoslav Grmič. Vseh živčih slovenskih škofov je zdaj osem, od tega šest v Jugoslaviji in dva zunaj nje (msgr. Ambrožič v Torontu - Kanada in msgr. Žabkar, ki je v vatikanski diplomatski službi v skandinavskih državah).

Smo Slovenci res najmanjši evropski narod?

Čeprav smo Evropejci in je torej Evropa naša širša domovina, najbrž nihče od nas ne zna odgovoriti na vprašanje, koliko narodov živi v Evropi. Tega ne vedo ne le preprosti ljudje, ampak niti časnikarji, ki bi morali dobro poznati evropsko stvarnost in predvsem narodnostne in politične razmere, in niti etnologi, narodoslovci, katerim je preučevanje narodov poklic.

Marsikdo se bo čudil, kako je mogoče, da nihče ne ve, koliko narodov živi v Evropi in kakšne so narodnostne razmere na naši celini.

DEŽELNI KONGRES SLOVENSKE SKUPNOSTI

Deželni kongres Slovenske skupnosti bo v soboto, 15. novembra, v deželnem avditoriju v ul. Roma v Gorici. Ob 10. uri se bodo zbrale komisije za statut in organizacijo, za globalno zaščito, za javna občila, kulturo, šolo in mladino in za krajevne uprave.

Glavno zasedanje se bo začelo ob 16. uri po tem dnevnem redu: pozdrav predsednika, umestitev predsedstva, poročilo političnega tajnika, pozdrav gostov, odmor, poročilo komisij, diskusija, volitve strankinih organov.

Naslednji dan, v nedeljo, 16. novembra, bo družabno popoldne, združeno s podelitvijo odličij in priznanj, na Plešivem (Krmin) pri Gradniku, s pričetkom ob 15. uri.

do, ali spadajo k Holandcem ali so poseben narod; isto bi lahko rekli o Skotih. Danes jih marsikdo prišteva enostavno k Angležem ter vidi v njih nekakšne angleške Sicilijance.

Kako je s prebivalci Fär-örskih otokov? Zelo malo ljudi ve, da je to poseben nordijski narod, še petkrat manjši kot islandski, čeprav je tudi Islandcev komaj okrog 220.000. Pri naštevanju evropskih narodov se tudi malokdo spomni na Laponce, katerih ozemlje je razdeljeno med tri države: Norveško, Švedsko in Finsko. Tudi o Frizih v severni Holandiji in ob nemški obali Severnega morja le malokdo kaj ve. In kdo zna odgovoriti, ali se čutijo Luksemburžani in Liechtensteinci za posebno naroda ali ne? Na Poljskem so tak primer Kašubi pri Gdansku, ki se imajo za samostojen narod in govorijo poseben jezik,

čeprav jim Poljaki odrekajo ne le narodno avtonomijo, ampak tudi narodno identiteto. Pri naštevanju evropskih narodov celo Slovenci navadno pozabljamo na Lužiške Srbe, ki so nam v vsakem pogledu zelo sorodni, tudi po jeziku. Malokdo tudi ve, ali prebivata v Albaniji dva naroda, kot bi kazale jezikovne razmere, ali en sam narod. In kaj so Moldavani v Sovjetski zvezi? Imajo svojo republiko, svoj jezik pišejo zdaj s cirilico, a je zelo podoben romunščini.

Mnogi tudi pozabljajo na baltske narode; vedo še kolikor toliko za Litvance, ne poznajo pa Letoncev in še manj Estonce. Ti so zelo sorodni Fincem in govorijo tudi zelo soroden jezik, Letonci pa so sorodni Litvancem, a medtem ko so Litvanci zvesti katoličani kot Poljaki, s katerimi so dolgo živeli v skupni zvezni državi, so Letonci protestanti. In potem imamo še vrsto narodov v severni Rusiji, pa tudi na Kavkazu. Skoro vsakdo pozabi pri naštevanju evropskih narodov tudi na Malte-

(Nadaljevanje s 3. strani)

naša šola

Naša šola je gotovo najpomembnejša kulturna in vzgojna ustanova našega naroda, posebno je še pomembna za našo narodno skupnost v zamejstvu. Na samo po sebi umevno prisotnost naše šole smo se že tako navadili, da se njene važnosti morda niti ne zavedamo več. Zavedli bi se je morda šele, če nam bi zopet, kar Bog ne daj, kratili pravico do izobrazbe v materinščini.

Za člane naše zamejske narodnostne skupnosti pa šola premnogokrat ne predstavlja le najvažnejše, temveč mnogokrat žal tudi edino slovensko kulturno ustanovo, s katero se srečajo. In pogosto se z njo bežno in površno srečajo le osem let po približno dve sto dni, torej do zaključka obveznega šolanja.

Zdi se nam, da tej važni kulturni ustanovi posvečamo vse premalo pozornosti; posebno če pomislimo, da v to ustanovo celotna skupnost vlaga veliko sredstev. Pomislimo le na količino investiranih gmotnih sredstev, (pri čemer sicer Italija ne prednjači), na veliko število zaposlenih učnih moči in neučnega pomožnega osebja, na ogromno število ur, ki jih naša mladina presedi pri šolskih knjigah v šoli in doma. Končno ne smemo pozabiti na sredstva in trud, ki ga starši, nekateri več, dru-

gi manj, v eni ali drugi obliki posvečajo izobraževanju in vzgoji naše mladine.

Rezultati pa niso vedno sorazmerni z naloženimi sredstvi in vloženim trudom. To se ne pozna le pri šolskih rezultatih, temveč tudi pri splošni kulturni ravni mladine, ki zapušča naše šole, kar končno negativno vpliva na vključevanje naše mladine v družbeno okolje, s posebnim oziranjem na zaposlitev. K temu nesorazmerju med vloženim trudom in doseženimi rezultati prispevajo gotovo nekatere strukturne napake v našem šolstvu, pomanjkanje šolnikov s primerno kvalifikacijo, nezadostno število učbenikov, premajhno zanimanje učencev za podano snov, morda preveliko število izvenšolskih interesov naše mladine in še mnogo drugih bistvenih in nebstvenih, lahko ali težko odpravljljivih dejavnikov.

V zadnjih letih so sicer nastali razni šolski posvetovalni organi, ki so poskušali prispevati svoj delež k odpravi nedostatkov naše šole in jim je to včasih tudi uspelo. Prepogosto pa se dogaja, da se nekemu razrednemu ali medrazrednemu svetu posreči odpraviti nek problem, s katerim se še dalje ubadajo sosveti drugih sorodnih šol.

Z današnjo številko pričenjamo novo rubriko, s katero bomo po svojih močeh skušali prispevati k dvigu kulturno izobrazbene ravni naše šole.

K sodelovanju vabimo vse: učence, diake, šolnike, starše ter sploh vse, ki se v kakršnikoli obliki zanimajo za našo šolsko mladino. Rubrika noče biti obtožna tribuna za nikogar, temveč diskusijska tribuna, ki ima namen odpraviti nedostatke ali vsaj prispevati k odpravi nedostatkov naše šole. Obenem bi s tem dvignili izobrazbeno in kulturno raven te naše pomembne ustanove.

Pišite nam o vseh problemih, ki zadevajo našo šolo in teh ni malo. Skupaj jih bomo skušali preveriti, analizirati in prispevati k njihovu reševanju. To ne bo koristilo le naši mladini in naši šoli, temveč naši celotni narodnostni skupnosti.

Uredništvo

AOSTANCI IN 4. NOVEMBER

V delu italijanskega tiska so se v zadnjem času vnele polemike zaradi izjave, ki jo je izdalo osrednje vodstvo stranke francosko govorečih Aostancev »Union Valdôtaine«. Ob državnem prazniku 4. novembra je omenjena stranka izdala sporočilo za javnost, v katerem obsoja proslavljanje italijanske zmage v prvi svetovni vojni. To utemeljuje z mnenjem, da so bile vse italijanske vojne pojav napadalnosti do sosedov in da spoštovanje do padlih zahteva tih spomin. Poleg tega so z zmago v prvi svetovni vojni Italijani priključili svoji državi Južno Tirolsko.

Francoska stranka izraža solidarnost z Južnimi Tirolci, o katerih pravi, da jim priznava

isto pravico do samoodločbe in do neodvisnosti, kot jo priznava tudi Furlanom in Slovincem ter jo terja za prebivalce Doline Aoste in za vse ostale manjšinske skupnosti v vidiku novega evropskega povezovanja. V besedilu je tudi rečeno, da so zaradi italijanske imperialistične vojne leta 1940 morali prebivalci Doline Aoste streljati na svoje sonarodnjake iz bližnje Savoje.

Časopisne polemike zadevajo tudi pisanje zadnje številke strankinega tedenskega glasila »Valdostansko ljudstvo«. V njem so namreč strankini predstavniki ob zadnji vladni krizi ponovno izrazili nezaupanje v italijansko oblast, ki še ni rešila dolgoletnih zahtev

Zgodovinski dan v Laškem

Zadnja nedelja, 9. t.m. je gotovo bila pomemben dan za Slovence, ki živijo v Laškem, se pravi v Tržiču, Ronkah in Starancu. Z njimi bomo ohranili v spominu ta dan tudi drugi Slovenci v zamejstvu, še posebno tisti, ki živimo v njihovi neposredni bližini, v zadnjih slovenskih vaseh na goriškem in tržaškem Krasu, od koder se je veliko ljudi preselilo, posebno po drugi svetovni vojni, v Tržič in druge okoliške kraje, saj sta posebno tržaška ladjedelnica in tovarna olja zaposlovali veliko število Slovencev iz okoliških vasi. Treba pa je povedati, da je tudi nekaj zemlje v naših rokah, saj veliko naših kmetov ima kako njivo v Laškem. Nekaj pa je tudi slovenskih kmetov, ki vse leto živijo in delajo v Laškem.

Slovensko občestvo v teh krajih je, kot je pokazal odziv, z veliko radostjo in smislom za važnost trenutka sprejelo pobudo, da bo odslej enkrat mesečno slovenska maša v župnijski cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah, ki jo je dal na razpolago domači župnik msgr. Mario Virgulin. Kot so nam povedali domačini, je msgr. Virgulin veliko storil in bodril organizatorje, da je ta verska in narodnostna pobuda sploh »prišla pod streho«.

Msgr. Virgulin, ki je po rodu Furlan, je pred začetkom sv. maše v slovenščini pozdravil zbrane vernike. Njegove pozdravne

besede bi lahko strnili v sledeče misli, da bo župnija pozorno stala ob strani slovenskih vernikov, za katere se z nedeljsko sv. mašo dejansko začneja pisati nov list zgodovine.

Važnost nedeljske maše je poudaril tudi škofov vikar za Slovence v goriški nadškofiji msgr. Oskar Simčič, ki je maševal v ronški župnijski cerkvi. V svoji pridigi je dr. Simčič rekel, da bo ta mesečna slovenska maša v Ronkah, ki bo vsako prvo nedeljo v mesecu, ne samo pomembno versko doživetje, ampak tudi mesečno srečanje, ki ima in bi imelo tudi svoj narodnostni pomen, da se bodo slovenski verniki zbirali, se med seboj spoznavali in tako utrjevali svojo narodno zavest. Ta zavest se namreč zadnje čase precej prebu-

Poravnajte naročnino!

ja, saj se Slovenci iz Laškega borijo za slovensko šolo, za razvoj slovenskega vrtca, za to, da bodo kot narod ostali in živeli.

Res lepo je bilo videti po maši, da so se ljudje kljub deževnemu vremenu ustavili pred cerkvijo in se pogovarjali med seboj. Veliko je bilo srečanj »po tolikih letih«, zadovoljstva, zadoščenja, veselja. Vsi so bili veseli. Neki starejši moški je rekel, da je to zanj res srečen dan, ko je spet, »po tolikem času, slišal slovensko mašo, slovensko pridigo, lepo slovensko petje in da se je danes srečal z nekaterimi znanci, ki jih že dolgo ni videl«.

Ko smo že omenili petje, naj povemo, da so na koru peli, pod vodstvom Iva Kralja in ob orgelski spremljavi Hermana Antoniča »Fantje izpod Grmade«. Kot zadnjo pesem pa je vsa cerkev zapela znano »Marija skoz življenje«, s tiho željo in prošnjo, da bi Mati Božja vodila to novo versko in narodnostno pobudo, ki je, kot nam je povedal eden izmed organizatorjev, prof. Karel Mučič, nastala iz velike potrebe, da bi se Slovenci na laških tleh ohranili tudi za bodoče rodove.

M. T.

—o—

TAJFUN

Tajfun Betty je zahteval na Filipinskem otočju 54 žrtev, pogrešancev pa je 58. Materialna škoda presega 90 milijonov dolarjev.

SEMINAR ZA SLOVENSKE ŠOLNIKE NA TRŽAŠKEM

V Kulturnem domu v Trstu se je s predavanjem prof. dr. Paternuja v sredo, 12. t.m., pričel seminar za slovenske šolnike. Prof. Paternu je govoril o sodobni slovenski poeziji, člana Slovenskega stalnega gledališča v Trstu Mira Sardoč in Anton Petje pa sta podala lep prerez slovenske sodobne pesniške ustvarjalnosti.

Uradno odprtje seminarja je bilo po predavanju in so se ga udeležili najvišji predstavniki šolskih oblasti. Iz Furlanije - Julijske krajine je bil med drugim prisoten deželni nadzornik prof. Angioletti, iz Slovenije pa ravnatelj za šolstvo dr. Janez Sušnik. Jugoslovanski generalni konzul v Trstu Štefan Cigoj je nato priredil sprejem za šolnike in predstavnike oblasti.

Seminar, ki se bo zaključil v soboto, poteka ločeno, in sicer za profesorje, učitelje in otroške vrtarice.

Srenjska hiša v Mačkovljah

Zadnjo nedeljo so bile v naših krajih številne prosvetne in druge prireditve. V Mačkovljah so izročili uporabnikom povsem obnovljeno srenjsko hišo. Dopoldne je bila uradna slovesnost z odprtjem, na kateri je bilo prisotnih veliko kulturnih, političnih in javnih delavcev. Domači župnik Vončina je blagoslovil prostore, po krajšem nagovoru pa je župan Švab izročil ključne obnovljene občinske stavbe predsednikom obeh domačih društev, torej Prosvetnega društva Mačkolje in Kulturnega društva Primorsko. Sledil je krajši kul-

turni spored. Popoldne pa je bila v obnovljeni stavbi prva kulturna prireditev, ki so jo skupaj pripravili člani obeh omenjenih društev, krajevna skavtska skupina, otroški zbor Slovenski šopek in novi dekliski zbor. Srenjska hiša je bila napito polna.

V številnih krajih so praznovali hvaležnice. V Bazovici so imeli poleg slovesnejših verskih obredov tudi kulturno srečanje v Slomškovem domu. Med drugim so odprli razstavo fotografa Maria Magajne »Liki slovenskih cerkv in verskih znamenj na Tržaškem«.

Pisma uredništvu:

SPOŠTOVANO UREDNIŠTVO!

Didaktični in srednješolski ravnatelji so v zvezi s seminarjem za slovenske šolnike prejeli okrožnico šolskega skrbnika, ki jih pooblašča, da sporazumno s starši prekinejo pouk med trajanjem seminarja, to je od 12. do vključno 15. novembra.

Tako šolniki kakor starši pozdravljamo in se veselimo možnosti strokovnega izpopolnjevanja učnega osebja kot zelo važen trenutek v šolskem življenju slovenske zamejske skupnosti, toda osebno ne morem mimo nekaterih ugotovitev glede organizacije omenjenega seminarja.

Učno osebje ima pravico in dolžnost, da širi in pogloblja svoje strokovno znanje, šolska mladina pa ima ustavno pravico do rednega pouka.

S tem, da za štiri dni samovoljno zapremo šole od vrtca do višjih zavodov, kratimo našim otrokom in učencem pravico do pouka in iz vzgojnega vidika negativno vplivamo na njihove delovne navade.

Prepričan sem, da v zvezi s sporazumom s starši o umestnosti prekinitve pouka ni prišlo do predvidenega sestanka med ravnatelji in predstavniki staršev zaradi pomanjkanja časa, saj so prejele okrožnico razne šole komaj dva dni pred začetkom seminarja. Iz tega sledi, da so za prekinitve pouka za štiri dni odgovorni samo posamezni ravnatelji.

Izpopolnjevalni tečaji za učno osebje naših šol bodo dosegli svoj namen, ko bodo organizirani tako, da bodo zadostili potrebam tako šolnikov kot dijakov in učencev.

Primeren čas za organiziranje seminarja je pred začetkom šolskega leta, saj je prav takrat najprikladnejši trenutek za izmenjavo izkušenj in mnenj o bodočem šolskem delu in predvsem o programiranju pouka. Če obstajajo organizacijske težave o poteku seminarja pred začetkom šole, naj se predavanja za posamezne skupine predmetnih profesorjev in učiteljev vršijo na začetku šolskega leta v popoldanskih urah in največ po dve uri skupaj.

V zvezi s sindikalnimi pravicami učnega in vodilnega osebja bi morali iskati kompromisno rešitev, ki bi upoštevala pravice šolnikov in pravice učencev do pouka.

Za pozitivno rešitev tega problema, kakor tudi za sestavo seminarja, bi moral odločiti predstavniški odbor, v katerem bi bile zastopane vse šolske komponente, to je vodilno in učno osebje, starši in predstavniki sindikatov.

Posredujem javnosti te pripombe in ugotovitve z namenom, da bi koristile naši slovenski šoli v Italiji in predvsem naši šolski mladini, katero smo, tako po poklicu, kakor po moralni odgovornosti, dolžni vzgajati v zavedne in delavne člane naše skupnosti.

prof. HUMBERT MAMOLO
ravnatelj srednje šole Fran Levstik
na Proseku

—o—

HONNECKER NA OBISKU NA DUNAJU

Predsednik Vzhodne Nemčije in voditelj vzhodnonemške komunistične partije Erich Honnecker je na povabilo avstrijskega predsednika Kirschlaegerja dopotoval na štiridnevni uradni obisk na Dunaj. Šlo je za prvi obisk vzhodnonemškega voditelja na Zahodu. Spremljala sta ga med drugimi gospodarski izvedenec Mittag in zunanji minister Fischer. V vzhodnonemških političnih krogih poudarjajo, da je šlo za prijateljski obisk, ki utegne imeti tudi gospodarske in politične učinke.

Vesti iz Beneške Slovenije

V četrtek, 6. novembra, je bila v dvorani čedadskega kmetijskega inštituta okrogla miza z naslovom »Jezik in navade na območju Ceda in v Nadiških dolinah«, ki jo je priredilo vodstvo čedadškega šolskega okraja. O tej temi so govorili prof. Pavle Merku, prof. Schiavi in prof. Barbina z videmske univerze. Okroglo mizo je otvoril predsednik šolskega okraja Vittorio Rotolo, ki je podčrtal potrebo po poglobljeni analizi in študiji posameznih družbenih sil, ki tako ali drugače vplivajo na razvoj kulture in jezika določene narodnostne skupnosti oz. naroda; obenem pa je treba ovrednotiti tiste družbene strukture, ki ta razvoj pospešujejo. Prof. Merku se je zaustavil ob analizi narečja Beneške Slovenije in se zavzel za vključitev slovenskega jezika v šolo in družbo, saj je bila slovenščina v preteklosti jezik komuniciranja. Profesorica Schiavi je govorila o pedagoškem pomenu vključevanja krajevne kulture in jezika v šolo in to že od prvih let otroka, ko začne obiskovati otroški vrtec in se tako znajde pred

problemom sporočanja oziroma sporazumevanja v družbi. Prof. Barbina pa se je zaustavil ob vprašanju odnosov med teritorijem, človeško skupnostjo in jezikom in o važnosti spoštovanja in ovrednotenja lokalne kulture in jezika. Mnenje vseh govornikov je, da je prav šolski ambient in šola kot kraj srečanja prav tisto središče, kjer se otroci lahko vzgajajo in doraščajo povezani s svojo kulturo, katere prvi izraz je materin jezik, zato ga je treba gojiti in spoštovati.

V Čedadu, na sedežu kulturnega društva Ivan Trinko je bil pred dnevi občni zbor Beneškega gledališča, ki je bilo ustanovljeno leta 1976. Prisotni so izrekli zahvalo dosedanjemu predsedniku Mariju Lavrenčiču, se pogovorili o bodočem delovanju gledališča in izvolili nove društvene organe za leto 1981. Predsednik bo Izidor Predan, za ravnatelja je bil imenovan Aldo Clodig, tajniške in blagajniške posle bo opravljala Daniela Lauretig, ostali člani pa so: Dario Martinig, Roberto Bergnach, Luciano Qualizza, Giuliana Zufferli, Mario Bergnach, Bruna Dorbolo in Luciano Chiabudini, nadzorni odbor pa sestavljajo Rosina Zufferli, Romano Canalaz in Renzo Gariup.

Pretekli teden so v Čedadu predstavili plošči, ki so ju izdelali založba Obzorja, tovarna plošč Helidon in Založništvo tržaškega tiska. Plošči je predstavil prof. Pavle Merku, ki je sodeloval pri izboru pesmi in pri realizaciji plošč; ena nosi naslov »Dolina Rezijske« in je na njej posneta starodavna glasba Rezijske doline, ki jo izvajajo godci folklorne skupine iz Rezijske; druga plošča z naslovom »Nediški puobi«, ki

jo izvaja devetčlanski istoimenski zbor, pa je bogat prikaz domače in pristne pesmi, ki se je v teku let ohranila v teh dolinah in s tem dokazala, da so tu že od nekdaj živeli Slovenci. Gre, torej, za izredno pomemben glasbeni in kulturni dogodek, saj predstavlja hvalevredno pobudo za ohranjanje ljudskih izročil našega naroda.

—o—

IZVESTJA IN AMNESTY INTERNATIONAL

Znana mednarodna organizacija za spoštovanje človekovih pravic Amnesty International odločno zavrača obtožbe sovjetskega lista Izvestja, češ da dela za imperialistične tajne službe. V letošnjem avgustu je namreč sovjetski list objavil dva daljša članka, v katerih je bilo med drugim rečeno, da so nekateri predstavniki organizacije Amnesty International v tesnih stikih z ameriško obveščevalno službo Cia in da bo posebni svetovalec ameriškega predsednika Brzezinski za časa madridske konference usklajeval delovanje te mednarodne organizacije.

Amnesty International o sebi trdi, da je odprto in demokratično gibanje, ki ga ni ustanovila in ga ne nadzoruje nobena vlada, oziroma tajna služba. Mednarodna organizacija hkrati pravi, da sovjetski list svojih trditev ni utemeljil z nobenim dokazom, pri čemer tudi pristavlja, kako so jo nekatere vlade že obtožile, da je v službi sovjetske tajne policije.

Napad sovjetskega lista je po mnenju organizacije Amnesty International posledica dejstva, da je ta organizacija v letošnjem aprilu pripravila 217 strani dolgo poročilo o preganjanju oporečnikov v Sovjetski zvezi.

ODPRTJE NOVIH PROSTOROV PROSVETNE ZVEZE

Pretekli četrtek, 6. novembra, je bila v prostorih Šolskega doma v ulici Croce svečana proslava 25-letnice SKGZ na Goriškem in otvoritev novih prostorov, kjer bodo imele svoj sedež kulturne ustanove Zveze slovenskih kulturnih društev in Glasbena matica. Proslave se je udeležilo veliko število predstavnikov političnih in kulturnih organizacij, zastopniki občinskih uprav in pokrajine ter družbeno-političnih sredin iz matične domovine. Slavnostni govor je imel dr. Mirko Primožič, ki je opisal pot in delovanje te slovenske organizacije na Goriškem v petindvajsetih letih, to je od ustanovitve SKGZ do danes. Podal je pregled celotnega delovanja in se dalje zaustavil ob smislu te proslave, ki pomeni potrditev in priznanje za opravljeno delo Slovencev, ki delujejo v tej organizaciji. Daljši del govora je posvetil aktualnim problemom Slovencev v goriški pokrajini, s posebnim ozirom na boj, ki ga ti Slovenci skupno z ostalimi v deželi in ob podpori matičnega naroda bijejo za doseg svojih pravic v okviru italijanske države, tistih pravic, ki jih predvidevajo ustava in mednarodni sporazumi in ki bi morale biti zaobjete v zakonu o globalni zaščiti za slovensko narodnostno skupnost v Italiji.

Dan zahvale na Goriškem

Na Goriškem je bila pretekla nedelja posvečena zahvali za vse dobrote in pridelke letošnjega leta; v številnih krajih (v nekaterih bo dan zahvale prihodnje nedelje) so ta obred obhajali preprosto in s krajšo slovesnostjo oz. praznikom župnijske skupnosti. Tako je bilo v Pevmi, kjer so kmetovalci iz Pevme, Oslavja, Štmavra in Podgore pripeljali blagoslovit svoje traktorje in pridelke. Kmetovalci iz teh vasi priredijo vsako leto dan zahvale v eni izmed omenjenih vasi; letos je bila na vrsti Pevma, kjer se je zbralo lepo število kmetovalcev in župljanov, ki so najprej sledili sv. maši, ki jo je opravil pevmski

župnik Stanko Premrl, na koru je pel moški zbor iz Štmavra, dva zastopnika sta prinesla k oltarju kmetijske pridelke, zunaj cerkve pa so pripravili dobro založen voz, mizo z domačim kruhom in vinom in pripeljali številne traktorje, kar je vse blagoslovil pevmski župnik; za tem so prisotni pokusili kruh in vino, kmetje pa so s traktorji šli po vasi, po mestnih ulicah in se ponovno vrnili v Pevmo, kjer so dan zahvale zaključili s pokušnjo vina in ob pečenih piščancih. Preprosta, domača in prijetna navada, ki jo gre ohraniti.

Podobno je bilo tudi v Štandrežu, kjer je bilo praznovanje še bolj slovesno, saj je celotnemu obredu prisostvoval goriški nadškof msgr. Cocolin, ki je prav v nedeljo zaključil svoji pastoralni obisk v tej vasi. Po končani sv. maši je na trgu pred cerkvijo mladinski zbor pod vodstvom Elvire Chiabai zapel nekaj pesmi, zatem pa je g. nadškof blagoslovil domače pridelke, ki so bili postavljeni na vozu, in kmetijske stroje; prisotnim so ponudili domač sirkov kruh in domače vino. G. nadškof se je nadalje zadržal z vaščani in še posebej z birmanci, ki so bili isti dan v velikem številu birmani. Tako so tudi v Štandrežu na pobudo Kmečkega društva in ob prisotnosti celotnega prebivalstva obhajali dan zahvale.

Konec meseca v Gorici kmetijski sejem

Po uspelem sejmu stanovanjske opreme, ki se je zaključil 3. novembra, se sedaj pripravljajo na odprtje sejma kmetijskih strojev, ki bo v razstavnih prostorih ob ločnem mestu in ki se bo letos imenoval »Agricola 80«. Ta sejem je že četrti po vrsti in je v Gorici vedno vzbudil veliko zanimanja, saj je znano, da je v Gorici več trgovin kmetijskih strojev, ki jih obiskujejo v velikem številu prav kupci iz Jugo-

slavije in bi lahko rekli, da je to eno izmed področij, ki v izvozu veliko pomeni v goriškem prostoru. Sejem bo letos ob koncu meseca in ga bodo odprli 29. novembra, zaprli pa 8. decembra, to pomeni prav v dneh, ko so prazniki v Jugoslaviji, v Gorici pa je sejem. sv. Andreja. Torej, velike možnosti za obisk sejma, priložnost za okrepitev trgovske izmenjave in za ogled novosti kmetijske industrije.

Smo Slovenci res najmanjši evropski narod?

(Dalje na 7. strani)

žane, pa tudi na Valonce in Flamce, naroda, ki sestavljata isto državo, Belgijo, a sta si zelo različna po jeziku, narodnem značaju in kulturi.

Nedavno je neki slovenski list, ki izhaja v Argentini, zapisal, da smo Slovenci najmanjši evropski narod. Ta fraza je sploh zelo razširjena med nami. V resnici sta samo v Jugoslaviji dva naroda, ki sta manjša od slovenskega, namreč makedonski in črnogorski, v vsej Evropi pa je vsaj še 13 narodov, ki so manjši od slovenskega, a če se oziramo na jezikovno samobitnost, moramo prištevati med manjše narode od Slovencev tudi Waležane v Veliki Britaniji, Škote in Irce, kajti pri teh narodih govori narodni jezik le še po kakih 100.000 ljudi. Od manjših narodov, kot smo Slovenci, imajo zdaj samostojne države Islandci, Luksemburžani in Maltežani. Seveda pri tem niso upoštevane zelo majhne države, ki nimajo nacionalnega značaja, kot npr. Andorra, Monaco, Liechtenstein in podobno. Če pa upoštevamo tudi te in Vatikansko državo, je v Evropi 34 držav, narodov pa je vsaj 57, upoštevajoč tudi Čigane, a verjetno smo še kakšnega

spregledali. Brez najmanjših držav imamo v Evropi 29 držav proti 57 narodom, kar pomeni, da ima komaj polovica evropskih narodov samostojno državo, polovica narodov pa še vedno živi v odvisnosti od katerega drugega naroda oziroma države. Največ narodov se je osamosvojilo po prvi svetovni vojni, druga svetovna vojna je prinesla narodno svobodo samo Islandcem in Maltežanom, trije baltski narodi pa so v teku vojne izgubili svojo državno neodvisnost.

—o—

DŽURANOVIĆ ZAKLJUČIL OBISK NA KITAJSKEM

Predsednik jugoslovanske vlade Džurano-
vić je pred dnevi zaključil večdnevni obisk na Kitajskem. Pogovori v Pekingu so se končali s podpisom pomorske pogodbe, ki med drugim vsebuje člen o privilegirani državi v medsebojnih trgovinskih odnosih. V pogovorih s kitajskimi voditelji je prišlo do izraza zanimanje za jugoslovanski samoupravni sistem, na katerega, tako je dejal kitajski voditelj Zao, Kitajci gledajo z zanimanjem in ga mislijo resno proučiti. Kar zadeva mednarodne probleme, so se predstavniki obeh vlad strinjali z ugotovitvijo, da je mir na svetu zelo resno ogrožen. Obe vladi obsojata zasedbo Kambodže in Afganistana, kot se tudi strinjata, da je treba okrepiti gibanje neuvrščenih in si prizadevati za ponovno vzpostavitev enotnosti v okviru tega gibanja.

OBISK NA KOROŠKEM

Odposlanstvo Republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije je bilo pred dnevi na obisku na Koroškem. Predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Zwitter je odposlanstvo seznanil s trenutnim položajem slovenske manjšine na Koroškem, nato pa so si gostje ogledali nekatere ustanove Slovencev v Avstriji, tovarno celuloze na Rebrci, otroški vrtec in kulturni dom v Št. Primožu ter imeli razgovore s predstavniki mešanega podjetja »Intrade«. Odposlanstvo iz Slovenije je v Železni kapli položilo venec na spomenik žrtvam protifašističnega boja. Voditelj odposlanstva Bavdek je ob sklepu obiska izjavil, kako je zadovoljen, da je odposlanstvo podrobneje spoznalo trenutno stanje na Koroškem

SOCIALISTIČNI IDEOLOG VODITELJ BRITANSKIH LABURISTOV

67-letni Michael Foot je bil z večino glasov izvoljen za novega voditelja britanske laburistične stranke. Na ožjih volitvah je porazil svojega tekmeca Denisa Healeya, ki v laburistični stranki velja za predstavnika desnega krila. Novi laburistični voditelj pa je znan socialistični ideolog in velja za predstavnika levega strankinega krila. Bivši britanski ministrski predsednik in dosedanji laburistični voditelj Callaghan je pred kratkim odstopil. Michael Foot slovi kot odličen govornik in se pri svojih nastopih ne poslužuje niti najmanjšega zapiska. Nekateri pravijo, da je Foot eden zadnjih velikih političnih govornikov v Veliki Britaniji.

SOVJETSKA ZVEZA IN EGIPT

Sovjetska agencija Tass je zelo ostro odgovorila na izjavo egiptovskega podpredsednika Mubaraka, ki je bil naglasil, da je Sovjetska zveza resničen sovražnik Bližnjega vzhoda. Tiskovna agencija Tass je poudarila, da pomenijo te besede pravo pravcato izzivanje, kajti Moskva ne smatra Bližnjega vzhoda za svoje posebno območje, ne zahteva nobene pravice glede arabskega petroleja in ne pripravlja posebnih oddelkov za takojšnje posege na tem območju, kot to delajo Združene države. Egipčanski voditelji — nadaljuje sovjetska tiskovna agencija — pa ne skušajo niti več tajiti svojega političnega in vojaškega sodelovanja z Izraelom ter izdajstva nad ljudstvi na Bližnjem vzhodu, medtem ko Sovjetska zveza podpira pravični boj arabskih ljudstev za njihove zakonite pravice in za pravično ureditev bližnjevzhodne krize.

KITAJSKI IN ŠPANSKI KOMUNISTI

Predsednik Centralnega komiteja kitajske komunistične partije Hua Guo Feng je sprejel glavnega tajnika španske komunistične partije Santiaga Carilla, ki je bil na obisku v Pekingu. Predsednik Hua Guo Feng je med pogovori med drugim dejal, da so kitajski komunisti proti vodilnemu središču celotnega komunističnega gibanja in proti poskusom, da bi se obsodila kitajska partija in da bi se kdo umešaval v notranje zadeve drugih komunističnih partij. Hua Guo Feng je dejal, da je obisk voditeljev španskih komunistov na Kitajsko zelo važen, in je pri tem omenil zadnje stike, ki so jih kitajski komunisti imeli z italijansko komunistično partijo.

S TRŽAŠKEGA

LEP JUBILEJ V SLIVNEM

Znani in priljubljeni dirigent Ivo Kralj in žena Anica sta pred kratkim praznovala 25-letnico poroke. Kot je navada, so družina, prijatelji in znanci proslavili ta jubilej v cerkvi v Jamljah, kjer sta slavljenca bila pred 25 leti sklenila stopiti na skupno življenjsko pot.

Prisrčnega slavlja so se udeležili tudi »Fantje izpod Grmade«, ki so ga popestrili s svojim petjem. Po obredu so se vsi zbrali v prijetni domači restavraciji, kjer se je slavlje nadaljevalo ob petju in v vselem razpoloženju.

Prijatelju in dirigentu Ivu Kralju in ženi Anici za jubilej prisrčno čestitajo člani zbora »Fantje izpod Grmade« in jima želijo še mnogo srečnih dni. Čestitkam in voščilom se pridružujejo članice Dekliškega zbora »Devin«.

Evropa nas še vedno komaj pozna. Zanimivo je, da je bil največji podvig kulturnega sodelovanja Slovencev s sosedi dosežen prav s tistim svetom, na katerega navadno redno pozabljamo, t.j. z Madžari. Pred nekaj leti so namreč izšle »Poezije« Franceta Prešerna v madžarsščini, in sicer v izredno visoki nakladi, kar 14.000 izvodov. Kaj takega se ni posrečilo doseči ne z nemškim ne z italijanskim kulturnim svetom in najbrž ne z drugimi slovanskimi.

Pobuda za ta podvig in druge kulturne izmenjave je izhajala od Pomurske založbe v Murski Soboti. In vendar v Sloveniji na visokošolski ravni vse do letos niti niso imeli stolice za madžarski jezik. (Letos so jo odprli v Mariboru).

V tem primeru gre seveda za povsem drugačno »Mitteleuropa«, mnogo bolj stvarno, kot pa so zastarele predstave o nekdanji c.k.r. idili med določnimi krogi v Trstu ter avstroeuropskimi pri naših severnih sosedih. Pa tudi za mnogo širšo in trajnej-

šo spodbudo, kot pa so bila omenjena srednjeevropska srečanja v Gorici pred leti, od katerih ni, kljub desetina milijonov od deželne in državne strani, ostalo po njihovi ukinitvi ničesar trajnejšega.

Da smo bolj natančni! Že pred leti je bil v Trstu izdan prevod Kosovelovih Poezij in Integralov v italijanščini. Prirediteljem je menda vzelo pogum to, da v italijanski tržaški družbi ni našla odmeva. Toda Trst še ni Italija in treba bi bilo iskati na italijanskem območju druge partnerje.

Kako leto zatem je prišlo do izdaje Prešernovih »Poezij« v italijanskem prevodu. Izdal pa jih je založnik Trofenik v Mühchnu, ob sodelovanju Založništva tržaškega tiska. Ta pobuda pa je prišla seveda od zunaj. Onstran meje, v Kopru, pa imamo založbo Lipa, ki redno izda v slovenskem prevodu najnovejša dela pisateljev Tomizze in Sgorlona. V tem primeru pa bi se človek vendarle vprašal, če ne bi lahko prilo študi do obojestranskega dogo-

vora za izdaje italijanskih del v slovenščini in slovenskih v italijanščini? Podobno kot je to storila Pomurska založba iz Murske Sobotice, v dogovoru z založbo Europa iz Budimpešte?

Na vsak način, gre za mnogo trdnjše Srednjeevropske in evropske pobude, o katerih pričajo prav našti primeri, nasproti prej omejenim čustvenim gibanjem. Celo v Celovcu, kot se je pred kratkim izvedelo, so že pripravili dvojezično izdajo slovenske poezije. Na našem območju pa smo v tem pogledu gotovo v zastoju.

Seveda bi morali omeniti tudi gospodarsko sodelovanje na območju Srednje Evrope, ki je v primeru z idejnimi in kulturnimi mnogo bolj napredovalo. Toda v veliki meri je le-to odvisno prav od pravičnih gledanj in premagovanja ostankov trenj iz preteklosti. Zamrznitev odnosov med Koroško in Slovenijo nam o tem dokaj zgovorno priča.

(Konec)

MOSOLIMPIADA 80

0000 SAŠA RUDOLF 0000000000000000 8 0000

Moskovsko središče, 15. julija 1980 popoldne.

Birokratske dolžnosti so končno za nami, prvo poročilo za tržaški radio bom poslal v večernih urah za naslednje jutro, zato imam dobršen del popoldneva na razpolago za pohajkovanje in spoznavanje moskovskega središča.

Organizatorji so za prevoze zelo dobro poskrbeli, častnikarjem so na voljo posebni avtobusi, ki povezujejo hotele s stadioni, športnimi palačami, umetnim bazenom, olimpijsko vasjo in radiotelevizijskim centrom. Kolegi, ki so v Moskvi že nekaj dni in so se torej že orientirali, mi svetujejo, naj se popeljem z avtobusom do press centra in od tu do hotela Rossija, ki je le nekaj sto metrov od Kremlja, oziroma slovitega Boljšoja.

Toda bolj me mika ogled ulice Gorki, ki je — tako pravijo — zanimiva s svojimi veleblagovnicami, uradi in sprehajališčem. Avtobus me po polurni vožnji pusti pred Rossijo, od tu jo mahnem peš mimo Boljšoja, ki me na prvi pogled nekoliko razočara, toda verjetno sem pričakoval preveč. Kasneje — vsaj tako upam — bo še dovolj časa, da si eno najznamenitejših opernih in baletnih hiš na svetu podrobneje in поблиže tudi od znotraj ogledam.

Namenjen sem do izstopajoče visoke, moderne zgradbe hotela Inturist tik ob koncu ulice Gorki. Ogromna steklena fasada skriva mnogo manjšo in turobnejšo, tipično maskovsko zgradbo, ki ni označena na turističnih brošurah.

V tej skromni hiši, ki so jo junija na hitrico prebarvali kot na desetino tisočev drugih moskovskih zgradb, so dolgi šest let pripravljali igre XXII. olimpiade. Tu je sedež organizacijskega odbora moskovskih iger.

Mamutsko delo več sto birokratov in strokovnjakov so vodili predsednik Ignatij Novikov, prvi podpredsednik Vladimir Popov, ki se je na tiskovnih konferencah izkazal za najzgovornejšega od trojice, in namestnik Vitalij Smirnov.

Tu so torej pripravljali prve igre v domovini komunizma, tu so se borili s tipičnimi težavami, ki jih zna nalagati toga sovjetska birokracija, državni ustroj, ki tudi za najmanjšo spremembo zahteva tri leta študija, načrtovanja in preučevanja. Tu so po vdoru Rdeče armade v Afganistan in ameriškem bojkotu iger skušali na vse mogoče načine rešiti športno prireditel pred polomom. V teh prostorih so kovali nove taktične poteze, politiko, kako prepričati nihajoče nacionalne olimpijske odbore k udeležbi.

Računamo lahko, da je organizacijski odbor povrnil celotne stroške vsaj ducatu reprezentanc iz afriških in azijskih držav, čeprav je to odkrito priznala le Kostarika. Toda bile so še druge oblike: Filipinam so v zameno za prisotnost na igrah odkupili celotno neprodano proizvodnjo kokosovih orehov, Jordaniji obljubili brezplač-

no turnejo gledališča Boljšoj. Vse do izsiljevanja: Nepal so zagrozili z zaporo petrolejskih dobav.

Vsem tistim, ki so se drznili izreči, pa čeprav še tako megleno in zavito kritiko na račun sovjetskega vdora v Afganistan, je ostro odgovoril v reviji »Novi časi« Vadi Zagladin. V polemiki s stališči italijanske partije je zapisal, da spada bratska pomoč afganistanskim bratom v okvir najčistejših tradicij mednarodnega delavskega gibanja.

Naslonjen pa pročelje Inturista pripravljam fotoaparatus za običajno diapozitiv, ko istočasno iz torbe povlečem zadnje agencijske liste, ki jih še nisem pregledal. Tiskovna agencija TASS poroča iz Kabula o tiskovni konferenci preživelih afganistanskih hokejistov, ki naj bi jih teroristi napadli 24. aprila, ko so se vračali s turnee po Sovjetski zvezi. Po tolikih mesecih se je Kremelj spomnil na ta dogodek tik pred otvoritvijo iger. TASS piše dalje, da je bilo v avtobusu 22 igralcev in trije

potniki. Teroristi so dva takoj ubili, ostale pa pozaprl po barakah, češ da so se pregrešili zoper Caterjevo prepoved sodelovanja na igrah. Ponoči se je trojici posrečilo zbežati in to so tudi edini preživeli. Na ameriške imperialiste — zaključuje TASS — pada vsa odgovornost za krvoprelitje nedolžnih športnikov, katerih edina krivda je bila le v tem, da se niso pokorili Carterjevemu diktatu o bojkotu.

Ko ne bi bila vsa zadeva tragična, bi tako pisanje vzbudilo nasmeh. Kdo lahko še verjame tako očitno izkrivljenemu pisanju, razen sovjetskega državljana, ki nima nobene možnosti preverjanja?

(Dalje)

—o—

VELIK PRIMANJKLJAJ V TRGOVINSKI BILANCI

Po podatkih osrednjega statističnega urada znaša primanjkljaj trgovinske bilance v letošnjem septembru 2425 milijard lir. Tolikšnega primanjkljaja trgovinska bilanca Italije še ni zabeležila v zadnjih letih. V razdobju od januarja do septembra je primanjkljaj trgovinske bilance s tujino dosegel vsoto 13 tisoč 612 milijard lir, kar pomeni, da se je v primerjavi z istim obdobjem lani primanjkljaj povečal skoraj za desetkrat.

— Mihec moj, svet je vre taku narobe, de ne zastopem prov neč. Denmo reč naprednjaki in nazadnjaki. Nazadnjaki grejo naprej, naprednjaki pej nazaj. Zdej — kadu je naprednjak jn kadu nazadnjak?

— Res je težko. Ti gvišno misleš tisto, ke je u Ameriki zmagau tisti Reagan, ke je republikanc. Jn tisti ameriški republikanci so sami nazadnjaki, kapitalisti, imperjalisti jn tako. Ma znaš, skori ni blo mogoče drugače. Kej češ — tisti bogi Carter je biu preveč lolek za današnje cajte; sej so se vsi delali norca ž njega. Jn pole še brat se mu je nekej zamešau s tistem Gedafijem.

— Ja, ja, tudi Amerikanci so zastopli, de za držat šteh sez moskovskimi gangsterji je treba anga kouboja.

— Ma znaš kaku so pej Rusi komentirali, de je Carter zgebu pr volitvah? Zatu ke je biu pruti pomirjenji, zatu ke je delau za večjo mednarodno napetost, zatu ke je ukazau bojkotirat olimpijade u

Moskvi, jn ke je delau za inštalacjo atomskih raket. Taku be zgledalo, de so Amerikanci volili za Reagana, zatu ke so na strani Rusov.

— Ma kej ni tisti Reagan prestaunik kapitalistov?

— Se zna, de je. Zatu je pej tista angleška Tačerca taku kontenta, ke je zmagau Reagan. Jn uana je pej kapo od ta narbol zagrizenih angleških konservativcev, nazadnjakov, kolonialistov jn taku naprej.

— Zdej pej res ne znam, kadu je napreden jn kadu nazadnjak?

— Tu smo vre povedali od začetka. Ma če ne zastopeš, ti ni zamere. Te reči lahko zastope samo an norc. Vidi, denmo reč, tisto Perzijo al kakor se danes reče: Iran. Kej so tisti Komeini, tisti študenti, tisti islamci napredni ali nazadnjaški? Samo ano je gvišno, de so vsi prsmojeni. Ne be reku dvakrat de ne, de bojo tudi uani hmali začeli govort: Reza Pahlevi, ritorna, tutto perdonato.

— Ma je res ku zakleto: kumej se rešeš anga lumpa jn misleš, de pole bo bulše. Jn pride pej še slabše.

— E, dragi moj, jest se zmiram spominjam ranga Švejka, ke je zmiram govoru, de nikoli ni taku slabo, de ne be lahko blo še slabše.

— Pej tisti Afganistanci? Kadu jeh zastope? So jem pršli Rusi pomagat, de be si organizirali srečno žiulenje. Uani se pej toučejo pruti. Jest ne znam, ki jemajo pamet. Dosti od njej pej rajše beži če u Pakistan. Pravejo, de jeh je prbežalo vre an meljon jn pu.

— E, ma ti so vsi agenti imperjalizma, ke jeh plačava Amerika.

— Ma strašno slabo jeh plačava, zatu ke so videt vsi razcapani jn lačni. Jn kej so uani naprednjaki al nazadnjaki?

— Sej smo od tega govorili vre skraja. Ne stojmo mlatet zmiram ano.